

PIŠEM
ZA
PRAVICE

AMNESTY
INTERNATIONAL

V Sloveniji že od 1988

BERNARDO CAAL XOL
GVATEMALA

ZAPRT, KER JE
BRANIL SVETO REKO

PIŠEM ZA PRAVICE

20 LET PISANJA PISEM, KI SPREMINJAJO ŽIVLJENJA

Ko se skupina ljudi postavi za sočloveka, ki so mu kršene pravice in storjena krivica, so lahko rezultati izjemni.

Pred 20 leti se je majhna, a zagreta aktivistična skupina na Poljskem odločila za dan človekovih pravic, ki je 10. decembra, organizirati 24-urni maraton pisanja apelov. Ideja je resnično zaživela in maraton pisanja apelov, ki ga danes poznamo pod imenom Pišem za pravice, je postal največji svetovni dogodek za človekove pravice.

Leta 1991 je bilo napisanih 2326 pisem, v 2020 pa zbranih že 4,5 milijona pisem, tvitov, podpisov pod peticije ... V dveh desetletjih kampanje Pišem za pravice smo pomagali več kot 100 ljudem ter jih zaščitili pred nadlegovanjem in mučenjem ali pa poskrbeli, da so bili izpuščeni iz zapora, v katerem so se znašli po krivici.

Ljudje po vsem svetu kažejo moč besed, ko se povezujejo v ideji, da geografska lokacija ni ovira za solidarnost.

Letošnja kampanja podpira ljudi, ki so zaradi svojega miroljubnega aktivizma, osebnih stališč ali značilnosti, doživeli različne usode, bili pretepeni, ustreljeni, žrtve nadlegovanja ali ustrahovanja. Med njimi so LGBTI aktivisti_ke, zagovorniki okolja in mirni protestniki. V okviru akcije Pišem za pravice bomo zanje zbrali osebna sporočila solidarnosti tisočih ljudi s celega sveta. Njihovim družinam in njim samim želimo

Pisanje
apelov v
OŠ Idrija
na Pišem
za pravice
2019.

sporočiti, da niso pozabljeni in da o njihovi situaciji opozarjamo javnost.

Pri akciji Pišem za pravice se preko pisanja pisem usmerja žaromet javnosti v tiste, ki imajo moč odločanja in ukrepanja, na primer politiki_čarke v posameznih državah. Skozi pisanje in javne dogodke se dosega prepoznavnost ljudi, za katere se borimo, in pritegne mednarodna pozornost družbenih medijev.

Ljudje, ki so v preteklih letih prejeli naša solidarnostna sporočila, so povedali, kako pomemben vir moči je bila njihova srčnost.

Pogosto se tudi res spremeni oz. izboljša njihova situacija: odpravijo se obtožbe, z njimi zaporniške oblasti ravna manj grdo, spremenijo se zakoni itd.

■ Preberite več o osebah, za katere se borimo:

www.amnesty.si/pisem-za-pravice-maraton

■ Če z metodami **participatornega učenja** še niste seznanjeni, vam bo morda v pomoč priročnik **Priročnik o uporabi participatornih metod pri učenju človekovih pravic** (ki ga najdete na sola.amnesty.si/prirocniki.html).

■ Amnesty International pripravlja spletne izobraževalne tečaje o človekovih pravicah.

V slovenski Amnesty International smo v letu 2021 pripravili kratek spletni tečaj o Pišem za pravice, ki je objavljen na spletnem mestu Akademije Amnesty (www.akademija-amnesty.si/izobrazevanje/pisem-za-pravice).

PREDEN ZAČNEMO

Ta aktivnost učenja človekovih pravic lahko poteka v okviru razreda, lokalne skupnosti, družine, aktivistične skupine v živo ali preko spleta ali v kakem drugem okolju. Kot moderator_ka lahko aktivnosti prilagodite skupini, s katero delate. Razmislite o tem, kakšno znanje ima skupina o obravnavanih vprašanjih, kako velika je in kako najbolje organizirati aktivnost, da omogočite aktivno udeležbo. Pri izvedbi upoštevajte, kakšen prostor imate na voljo in morebitne omejitve. Z udeleženci_kami se pogovorite o tem, ali je zanje varno, da izvajajo aktivnosti.

Vse dejavnosti temeljijo na **metodah participatornega učenja**, ki udeležencem ne navaja le dejstev, pač pa omogoča, da raziskujejo, razpravljajo, analizirajo in postavljajo vprašanja. Ta metodologija omogoča:

- **razvoj** ključnih kompetenc in veščin,
- **priložnost oblikovanja** lastnega mnenja, postavljanja vprašanj in poglobljenega razumevanja,
- **prevzemanje nadzora** nad svojim učenjem in odpiranje razprav glede na interese, sposobnosti in vidike,
- **dovolj prostora** za čustveno vključenost in razvoj lastnega mnenja.

VAŠE BESEDE IMAJO MOČ

V SAVDSKI ARABII IZPUSTILI AKTIVISTKO

Nassima al-Sada, borka za svobodo žensk, je bila leta 2018 aretirana zaradi mirnega zagovarjanja človekovih pravic. V zaporu so jo pazniki pretepali in ji prepovedovali obiske, celo njenega odvetnika. Po vsem svetu smo zanjo napisali kar 777.611 pisem in tvtov. Izpuščena je bila junija 2021.

OČE TREH OTROK IZPUŠČEN IN PONOVO Z DRUŽINO

Član nevladne organizacije in zagovornik človekovih pravic Germain Rukuki je bil aprila 2018 na podlagi lažnih obtožb obsojen na 32 let zavora v Burundiji. Zaprli so ga, še preden je dobil priložnost prvič objeti svojega najmlajšega otroka, ki je bil rojen nekaj tednov po njegovi aretaciji. Njegova družina je zaradi strahu pred maščevanjem pobegnila iz države. Germain je bil 30. junija 2021 končno osvobojen in ponovno združen z družino. K temu je pripomoglo tudi 436.000 pisem in tvtov, ki so zahtevali njegovo izpustitev.

© Private

KORAK BLIŽJE PRAVICI V JUŽNI AFRIKI

Prijateljici Popi Qwabe in Bongeka Phungula sta bili umorjeni maja 2017, ko sta se nekega večera odpravljali na zabavo. Njuni družini sta bili zaradi nepravilnosti in zamud policijske preiskave v veliki stiski. Po prejemu 341.106 podpisov s celega sveta pod peticijo v njuno podporo je policija marca 2021 ponovno odprla primer. Zaključila je preiskavo in zadevo predala državnemu tožilstvu. »Počutim se optimistično,« je rekla sestra umorjene Popi. »Počutim se, kot da se bo končno nekaj spremenilo.«

© Private

O ČLOVEKOVIH PRAVICAH

Človekove pravice so osnovne svoboščine in nudijo zaščito vsakemu izmed nas. Temeljijo na načelih dostojanstva, enakosti in medsebojnega spoštovanja, ne glede na starost, narodnost, spol, raso, prepričanja in osebne usmeritve.

Pri pravicah gre za to, da z vami ravna pošteno in pravično in da tudi vi tako ravnate z drugimi. Ljudem nudijo možnost odločanja o svojem življenju.

Temeljne človekove pravice so univerzalne in pripadajo vsem. So neodtujljive, kar pomeni, da nam ne morejo biti odvzete. Vse pravice so enako pomembne in so med seboj povezane, nedeljive in soodvisne.

Mednarodni instrumenti (konvencije, deklaracije, drugi standardi ...) o človekovih pravicah so po grozotah, storjenih med drugo svetovno vojno, zagotovili temelj za izboljšanje nacionalne, regionalne in mednarodne zakonodaje na področju človekovih pravic. Prvi tak pomemben dokument je bila Splošna deklaracija človekovih pravic.

Človekove pravice lahko razumemo kot zakone, namenjene vladam. So obveza za vlade in državno uradništvo, da spoštujejo, varujejo in izpolnjujejo pravice ljudi znotraj njihove pristojnosti in tudi drugje.

Človekove pravice niso privilegij, ki bi ga spoštovali le, če to dopuščajo okoliščine.

Dogodek ob pisanju pism v Beninu v Afriki, december 2020.

SPLOŠNA DEKLARACIJA ČLOVEKOVIH PRAVIC

Splošno deklaracijo človekovih pravic so v letih po drugi svetovni vojni oblikovali v okviru novonastalih Združenih narodov. Od sprejetja, 10. decembra 1948, predstavlja temelj mednarodnega sistema človekovih pravic. Vse države na svetu so se strinjale, da jih zavezujejo splošna načela, izražena v 30 členih tega dokumenta.

Dokument, kot že samo ime pove, je deklaracija. Vse svetovne vlade so izjavile namero, da bodo pri ravnanju s posamezniki spoštovale določene standarde. Človekove pravice so postale del mednarodnega prava. Od sprejetja deklaracije so bili na podlagi njenih načel sestavljeni številni drugi zavezujoči zakoni in sporazumi. Ti zakoni in sporazumi so podlaga za delovanje organizacij, kot je tudi Amnesty International, ki vlade pozivajo, naj se vzdržijo takega vedenja ali ravnanja, kot so ga deležni ljudje, izpostavljeni v naši akciji Pišem za pravice.

SPLOŠNA DEKLARACIJA ČLOVEKOVIH PRAVIC

DRŽAVLJANSKE PRAVICE IN SVOBOŠČINE

Pravica do življenja, prepoved mučenja in suženjstva, pravica do nediskriminacije.

- Člen 1 Svoboda in enakopravnost pri dostojanstvu in pravicah
- Člen 2 Nediskriminacija
- Člen 3 Pravica do življenja, svobode in varnosti
- Člen 4 Prepoved suženjstva
- Člen 5 Prepoved mučenja

PRAVNE PRAVICE

Pravica do domneve nedolžnosti, pravica do poštenega sojenja, pravica, da nisi samovoljno aretiran ali pridržan.

- Člen 6 Vse nas ščiti zakon
- Člen 7 Pred zakonom smo vsi enaki
- Člen 8 Pravna sredstva, ko so nam kršene pravice
- Člen 9 Prepoved neupravičenega priprtja, zaprtja ali izgona
- Člen 10 Pravica do poštenega sojenja
- Člen 11 Nedolžen, dokler krivda ni dokazana
- Člen 14 Pravica iti v drugo državo in zaprositi za zaščito

SOCIALNE PRAVICE

Pravica do izobrazbe, do ustvarjanja in vzdrževanja družine, do rekreacije, do zdravstvene oskrbe.

- Člen 12 Zasebnost in pravica do doma in družinskega življenja
- Člen 13 Svoboda živeti in svobodno potovati znotraj države
- Člen 16 Pravica do poroke in ustvarjanja družine
- Člen 24 Pravica do počitka in prostega časa
- Člen 26 Pravica do izobrazbe, vključno z brezplačnim osnovnošolskim izobraževanjem

EKONOMSKE PRAVICE

Pravica do lastnine, do dela, do ustreznega bivališča, do pokojnine in do ustreznega življenjskega standarda.

- Člen 15 Pravica do državljanstva
- Člen 17 Pravica do zasebne lastnine
- Člen 22 Pravica do socialne varnosti
- Člen 23 Pravica do pošteno plačanega dela in do članstva v sindikatu
- Člen 25 Pravica do življenjskega standarda, ki omogoča zdravje in dobro počutje

POLITIČNE PRAVICE

Pravica sodelovati pri vodenju države, volilna pravica, pravica do miroljubnega združevanja, svoboda izražanja, prepričanja in veroizpovedi.

- Člen 18 Svoboda prepričanja (vključno z verskim prepričanjem)
- Člen 19 Svoboda izražanja in pravica širjenja informacij
- Člen 20 Svoboda, pridružiti se združenju ter se miroljubno družiti
- Člen 21 Pravica sodelovati pri vodenju tvoje države

KULTURNE PRAVICE, SOLIDARNOSTNE PRAVICE

Pravica sodelovati v kulturnem življenju svoje skupnosti.

- Člen 27 Pravica sodelovati v kulturnem življenju tvoje skupnosti
- Člen 28 Pravica do mednarodnega reda, ki omogoča vse te pravice
- Člen 29 Odgovornost spoštovati pravice drugih
- Člen 30 Teh pravic se ne odvzema!

AKTIVNOST

KRIMINALIZACIJA IN KRIVIČNA ZAPORNA KAZEN

KLJUČNI KONCEPTI

- Kriminalizacija in neupravičen zapor
- Zagovorniki človekovih pravic
- Zaporniki vesti
- Staroselska ljudstva
- Okoljske pravice

O AKTIVNOSTI

Aktivnost preučuje ljudi, ki se ukvarjajo z okoljevarstvenimi dejavnostmi in z njimi ščitijo določena ozemlja, zemljo in okoljske pravice. Preučuje kriminalizacijo teh posameznikov zaradi njihovih dejanj, še posebej, kako kriminalizacija poteka v Gvatemali. Te teme so pojasnjene na primeru Bernarda Caala Xola. V okviru aktivnosti udeležence_ke spodbujamo, da napišejo pismo v znak protesta proti ravnanju z Bernardom in mu s tem pokažejo svojo solidarnost.

POTREBEN ČAS

60 minut
(Aktivnosti lahko prilagodite glede na vaš razpoložljiv čas.)

STAROST 12+

UČNI CILJI

Udeleženci:

- **spoznajo**, kako so zagovorniki človekovih pravic kriminalizirani v Gvatemali;
- **razumejo** koncepta kriminalizacije in nepravilnega zapora;
- **pojasnijo**, kako sta kriminalizacija in nepravilna zaporna kazen povezana z različnimi kršitvami človekovih pravic;
- **spoznajo** kampanjo Amnesty International Pišem za pravice;
- **napišejo** pisma v podporo in solidarnost Bernardu.

POTREBNA GRADIVA

(najdete jih v nadaljevanju dokumenta)

- Osnovne informacije: **Človekove pravice v Gvatemali**
- Osnovne informacije: **Pravica do svobodnega, predhodnega in informiranega soglasja**
- **Povzetek Splošne deklaracije človekovih pravic**
- **Zgodba Bernarda Caala**
- **Vaja z razvrščanjem**
- **Infografika**
- Papir, pisala, ovojnice (če pošiljate fizična pisma)
- Izbirno: Video z angleškimi podnapisi »Zgodba Bernarda Caala« na <https://bit.ly/3uLdrXQ>

SPOŠTUJTE UKREPE PROTI COVIDU-19

Poskrbite, da boste aktivnost izvajali v skladu s smernicami NIJZ ter poskrbite za varnost in ustrezno razdaljo.

Če boste aktivnosti opravljali na spletu:

- **Izberite** platformo, ki participacijo in interakcijo zagotavlja na varen način.
- **Poskrbite**, da bo aktivnost omogočala potrebno refleksijo in pogovor (v majhnih skupinah).
- **Zagotovite** tehnično opremo za udeležence in jim omogočite učinkovito participacijo.

PRIPRAVA

- Natisnite in izrežite vaje za razvrščanje za vsako skupino.
- Natisnite kopije drugih izročkov za vsakega udeleženca ali skupino.
- Izbirno: Če želite izvesti več o Bernardovi zgodbi, se udeležite kratkega spletnega tečaja v angleškem jeziku: <https://academy.amnesty.org/learn/course/external/view/elearning/211/criminalization-and-unjust-imprisonment-of-human-zagovorniki-pravic-bernardo-caal-in-guatemala>

1. KDO JE BERNARDO?

Neobvezna vaja za ogrevanje: Udeleženci_ke, naj odgovorijo na spodnji dve vprašanji, sami pri sebi ali v skupinski razpravi. Če se odločite za osebno refleksijo, prosite nekatere od njih, naj svoje odgovore delijo z razredom.

- Zakaj je po vašem mnenju pomembno skrbeti za vodo, drevesa in ostale naravne vire po vsem svetu?
- Naštev dva primera, kako ti skrbiš za naš planet.

Predvajajte udeležencem_kam video o Bernardu
<https://www.youtube.com/watch?v=vedgT8nie8E&t=39s>.

ali

jim dajte kopijo **Bernardove zgodbe** (v nadaljevanju).

Udeležence vprašajte, kakšne so njihove prve reakcije ob branju zgodbe ali gledanju video posnetka.

- Kdo je Bernardo in zakaj je v zaporu?
- Kaj se je zgodilo?
- Kako se počutijo ob Bernardovi zgodbi?

2. ZA KATERE ČLOVEKOVE PRAVICE GRE?

Sedaj si bomo ogledali, kako je Bernardova zgodba povezana s človekovimi pravicami in njihovimi kršitvami. Ob tem udeležence_ke opomnite:

»Naloga vlade je zaščititi, spoštovati in zagotavljati naše človekove pravice. Ljudje imajo pravico zahtevati zdravo okolje, saj je varno, čisto in trajnostno okolje pomembno za življenje, v katerem lahko uživamo širok spekter človekovih pravic. To pomeni, da se Bernardo z obrambo okolja bori za zaščito človekovih pravic. Hkrati pa so mu sedaj, ko je bil neupravičeno poslan v zapor, kršene nekatere človekove pravice.«

Udeležence_ke razdelite v manjše skupine in jim dajte kopije **vaj za razvrščanje** (v nadaljevanju dokumenta). Lahko tudi napišete različne pravice na tablo. Prosite jih, naj identificirajo in razvrstijo pravice v dve kategoriji:

Kategorija 1: Pravice, ki jih Bernardo zagovarja za svojo skupnost.

Kategorija 2: Bernardove pravice, ki so jih kršile oblasti.

Vsaka skupina naj o teh pravicah razpravlja. Od skupin nato pridobite povratne informacije o njihovih odgovorih. V skupnih povratnih informacijah lahko uporabite naslednje kratke razlage.

KATEGORIJA 1 - PRAVICE, ZA KATERE SE BORI BERNARDO.

- Pravica do zdravega okolja
- Pravica do vode
- Pravica do hrane
- Pravica do ustreznega življenjskega standarda
- Pravica do posvetovanja in svobodnega, predhodnega in informiranega soglasja

Vlade in podjetja ob izkoriščanju naravnih virov posegajo v okolje, zato so vse zgoraj naštetе pravice ogrožene. V primeru izkoriščanja naravnih virov na ozemlju avtohtonih ljudstev imajo ta ljudstva pravico podati svoje mnenje in biti vnaprej informirana. Varno, čisto, zdravo in trajnostno okolje je potrebno za uživanje številnih človekovih pravic, vključno z dostopom do vode in hrane.

KATEGORIJA 2 – PRAVICE, KI SO JIH OBLASTI KRŠILE V BERNARDOVEM PRIMERU.

- Pravica do poštenega sojenja
- Pravica do svobode
- Pravica do samovoljnega pridržanja
- Pravica do svobode izražanja
- Pravica do obrambe človekovih pravic

Kot zagovornik pravic ljudstva Q'eqchi je bil Bernardo obtožen kriminalnih dejanj, ker je nasprotoval projektu izgradnje jezusa na reki in zahteval pošteno posvetovanje ter pridobitev svobodnega, predhodnega in informiranega soglasja. Kršena mu je bila pravica do svobode izražanja. Bernardo je zdaj zaprt brez razloga ali kakršnega koli dokaza, da je zagrešil kaznivo dejanje, kar predstavlja samovoljno pridržanje. Med sojenjem ni bilo ustrezne preiskave obtožb zoper njega, vendar je bil kljub pomanjkanju dokazov obsojen.

3. PREUČEVANJE KRIMINALIZACIJE ZAGOVORNIKOV ČLOVEKOVIH PRAVIC

Pokažite **Infografiko** (v nadaljevanju), ki povzema, kaj počnejo vlade, ko kriminalizirajo zagovornike človekovih pravic. Pojasnite, da bi morale vlade namesto kriminaliziranja in napadanja zagovornikov človekovih pravic ustvariti varno in ugodno okolje, v katerem bi lahko brez strahu delovali. To vključuje ustvarjanje orodij za zaščito njihovih pravic.

Bernardo je žrtev kriminalizacije. Glede na informacije, ki so jih do sedaj dobili, kaj menijo udeleženci_ke, da to pomeni? Lahko postavite odprto vprašanje ali jim ponudite spodnje trditve.

KVIZ. ZAGOVORNIKI ČLOVEKOVIH PRAVIC SO KRIMINALIZIRANI, ČE (IZBERETE LAHKO VEČ ODGOVOROV):

1. Jih drugi prepričajo ali zavedejo, da storijo kaznivo dejanje, ki ga sploh niso želeli zagrešiti. (napačno)
2. **Oblasti zlorablajo kazenskoopravni sistem, da diskreditirajo, utišajo, ovirajo ali zaprejo tiste, ki branijo človekove pravice. Na primer, lahko jih preganjajo in pošljejo v zapor na podlagi ponarejenih dokazov ali nepoštenega sojenja. (pravilno)**
3. Jih ujamejo pri kršenju zakona in kriminalnem vedenju. Na primer, vdrejo v vladne urade ali podjetja, da ukradejo informacije ali uničijo pogodbe. (napačno)
4. **Oblasti sprejemajo ali zlorablajo zakone, da bi nekatera zakonita dejanja, kot je mirni protest, spremenili v kaznivo dejanje. (pravilno)**

Nekaj oseb prosite, da predstavijo odgovore in razloge, zakaj so jih izbrali. Povejte, kateri odgovori so pravilni.

Če želite z udeleženci_kami dodatno razpravljati o tej temi, imate spodaj še dve vprašanji.

- Kaj bi po vašem mnenju morale storiti oblasti, namesto da kriminalizirajo in napadajo (ali dovoljujejo napade na) ljudi, ki branijo človekove pravice v zvezi z zemljo, ozemljem ali okoljem?
- Kaj bi morala vlada storiti, da zaščiti Bernarda in druge ogrožene zagovornike človekovih pravic v Gvatemali?

Pojasnite, da oblasti v nekaterih primerih kriminalizirajo ljudi, gibanja ali organizacije, da bi jim preprečili obrambo človekovih pravic. Nato pojasnite, kako je v Gvatemali zelo pogosto, da so tisti, ki varujejo naravne vire in okolje, kriminalizirani. Včasih jih razglasijo za »sovražnike razvoja« in jih celo obtožijo »terorizma«. Poudarite, da je pomembno, da vlada temu nasprotuje, tako da javno priznava pomembnost dela zagovornikov človekovih pravic. Vlada bi morala hkrati poskrbeti, da zagovorniki človekovih pravic v družbi niso diskreditirani in da njihovo delo ne velja za nezakonito. Prav tako vlade ne smejo zlorabljati zakonov, da bi utišale zagovornike pravic.

4. UKREPAJTE ZA BERNARDA

Opišite kampanjo Pišem za pravice. Navedite lanskoletne primere, ki prikazujejo, kako uspešno je lahko pisanje pisem in izvajanje drugih solidarnostnih akcij.

Če vam zmanjkuje časa, lahko udeležence_ke spodbudite k pisanju pisem v svojem prostem času. Spodbujajte jih k ustvarjalnosti.

■ Udeležencem predvajajte uvodni video akcije Pišite za pravice: <https://www.youtube.com/watch?v=UIMed7Thne8>

NAPIŠITE PISMO

Spodbudite udeležence_ke, naj pišejo pismo generalni državni tožilki Gvatemale.

Udeleženci_ke lahko podpišejo peticijo na spletni strani Amnesty International Slovenije: <https://www.amnesty.si/pisem-za-pravice-21-vsepeticije#peticija> ali pa jim predstavite smernice za pisanje bolj osebnega sporočila:

- Povejte generalni državni tožilki kaj o sebi.
- Povejte ji, kaj vas je razburilo v zgodbi o Bernardu.
- **Pozovite državno tožilko, naj odpravi vse obtožbe proti Bernardu in ga nemudoma osvobodi iz zapora, saj proti njemu ni nobenih dokazov.**

María Consuelo Porras Argueta,
Attorney General of Guatemala / Fiscal General de Guatemala,
Public Prosecutor's Office / Ministerio Público,
15 Avenida A 15-16,
Ciudad de Guatemala,
Guatemala

Naslavljanje: Dear Attorney General

Twitter: @MPguatemala
Facebook @mpguatemala
Email: carrecis@mp.gob.gt

POKAŽITE SOLIDARNOST

Spodbudite udeležence, naj pokažejo svojo solidarnost in napišejo pismo Bernardu.

Napotki za pisanje pisma:

- Pismo naj ne bo predolgo. Cilj akcije je, da Bernardo začuti, da ljudje s celega sveta mislimo nanj in razmišljamo o njegovi zgodbi.
- Pismo naj ne vključuje religioznih vsebin.
- Pomislite, kaj bi Bernardo želel slišati v teh težkih časih.
- Izrazite svojo solidarnost, občudovanje, spodbudo ali kar koli drugega, kar ste začutili ob njegovi zgodbi.

Svoja solidarnostna sporočila lahko pošljete na slovensko Amnesty in jih bomo naprej posredovali mi. Fotografije vašega ustvarjanja in pisanja pa lahko objavite tudi na družbenih omrežjih. Uporabite ključnik **#Pisemzapravice** in označite **@amnesty.slovenije**.

Bernardo Caal Xol,
Oficina Regional de Amnistía Internacional,
Luz Savión 519,
Colonia del Valle,
Alcaldía Benito Juárez,
03100, Ciudad de México,
Mexico

Twitter: @BernardoCaal2
Facebook: @bernardo caal xol

IZROČEK

OSNOVNE INFORMACIJE

SLOVAR

Zagovorniki človekovih pravic so ljudje, ki posamično ali v skupini mirno ukrepajo za obrambo, zaščito ali spodbujanje človekovih pravic na lokalni, nacionalni ali mednarodni ravni v mestih in na podežlju. Oseba, ki uporablja nasilje, ni zagovornik človekovih pravic.

Zagovorniki pravic, povezanih z zemljo, ozemljem in okoljem so zagovorniki človekovih pravic, ki si prizadevajo za zaščito in spodbujanje pravic do ozemlja in okolja. Zavzemajo se tudi za pravice ljudi, katerih življenja so tesno povezana z okoljem. To vključuje staroselske prebivalce, potomce afriških skupnosti in skupnosti, ki si prizadevajo za spoštovanje, zaščito in zagotovitev ozemeljskih in drugih pravic ter ohranitev ozemlja svojih prednikov.

Zapornik vesti je nekdo, ki ni uporabljal ali zagovarjal nasilja, je pa zaprt zaradi katere izmed svojih lastnosti (spolna usmerjenost, etnična, narodnostna ali socialna pripadnost, jezik, kraj rojstva, barva kože, spol ali ekonomski status) ali zaradi svojih prepričanj (verska, politična ali druga osebna prepričanja).

ČLOVEKOVE PRAVICE V GVATEMALI

Gvatemala je država v Srednji Ameriki s približno 17 milijoni prebivalci, od katerih jih 40 odstotkov predstavlja avtohtono prebivalstvo. Avtohtoni prebivalci_ ke so potomci ljudstev, ki so obstajala pred prihodom drugih, zdaj prevladujočih skupnosti. Avtohtone skupnosti imajo svoje lastne načine preživljanja, svoj jezik, kulturo, prepričanja in posebne družbene, gospodarske in politične sisteme, ki so močno povezani z njihovo zemljo in naravnimi viri. Močno so zavezani k ohranjanju teh zemljišč in virov za svoje potomce. V Gvatemali živi 22 različnih avtohtonih majevskih ljudstev. Sem spada tudi ljudstvo Q'eqchi, ki živi predvsem v gorah severne Gvatemale, na območju, imenovanem Alta Verapaz. V Gvatemali živi približno 1,4 milijona ljudi iz ljudstva Q'eqchi.

NAPADI IN KRIMINALIZACIJA

Zagovorniki človekovih pravic v Gvatemali in po svetu, zlasti tisti, ki se ukvarjajo z vprašanji, povezanimi z zemljo, ozemljem in okoljem, se soočajo z visoko stopnjo nasilja, stigmatizacije in poskusov diskreditacije. To se lahko pojavlja v obliki groženj, ustrahovanja in umorov, pa tudi načrtnega blatenja na družbenih medijih. Tovrstne napade izvajajo tako državni uslužbenci kot tudi zasebna podjetja, ki želijo posameznike prikazati kot sovražnike države, ki nasprotujejo gospodarskemu, političnemu ali družbenemu razvoju. Mnogi se, tako kot Bernardo, soočajo tudi z neutemeljenimi sodnimi postopki, katerih cilj je ustrahovanje ali nadlegovanje ter oviranje njihovega dela na področju človekovih pravic. Pravosodni sistem je zlorabljen za njihovo kriminalizacijo, kazenske preiskave proti zagovornikom človekovih pravic pa pogosto temeljijo na negativnih predpostavkah o tem, kaj pomeni biti vodja skupnosti ali staroselskega ljudstva. Vodje skupnosti tako včasih krivijo za kazniva dejanja drugih ljudi v skupnosti ali gibanju med protesti in demonstracijami.

Bernardo Caal v sodni dvorani, obkrožen z lokalnimi novinarji, govori o svojem pravem položaju in domnevnem preganjanju v povezavi s tem, da je voditelj lokalne skupnosti.

IZROČEK

OSNOVNE INFORMACIJE

PRAVICA DO SVOBODNEGA,
PREDHODNEGA IN
INFORMIRANEGA SOGLASJA

Pravica avtohtonih ljudstev do svobodnega, predhodnega in informiranega soglasja je zaščiten z različnimi obveznostmi, ki jih je Gvatemala podpisala, na primer Konvencija Mednarodne organizacije dela 169 in Deklaracija Združenih narodov o pravicah staroselskih ljudstev. V skladu s temi dokumenti se mora država pri projektih, ki vplivajo na ozemlje, preživetje ali tradicijo avtohtonih ljudstev, posvetovati in sodelovati z njimi, da pridobi njihovo svobodno, predhodno in informirano soglasje pred odobritvijo dostopa ali kakršnega koli dela, ki se izvaja na zemlji avtohtonih ljudstev. Deklaracija Združenih narodov o pravicah staroselskih ljudstev v členu 32.2 navaja, da se »države prek svojih lastnih predstavniških institucij posvetujejo in sodelujejo, da bi pridobile njihovo svobodno, predhodno in informirano soglasje«.

Vodilna načela Smernic Združenih narodov za spoštovanje človekovih pravic v gospodarstvu so seznam smernic za države in podjetja, ki služijo preprečevanju, obravnavanju in odpravljanju kršitev človekovih pravic v poslovnem delovanju. Določajo, da bi morala podjetja opredeliti in oceniti vse dejanske ali potencialne škodljive vplive na človekove pravice in da bi moral ta proces »vključevati smiselno posvetovanje s potencialno prizadetimi skupinami in drugimi ustreznimi zainteresiranimi stranmi, odvisno od velikosti podjetja ter narave in konteksta delovanja« (18. načelo). Države bi morale hkrati zagotoviti, da bodo podjetja odgovarjala za kakršno koli zlorabo človekovih pravic v zvezi s poslovanjem (načelo 26).

© Simone Dalmaso

IZROČEK

VAJA Z RAZVRŠČANJEM

**PRAVICE, KI JIH BERNARDO
ZAGOVARJA ZA SVOJO SKUPNOST:**

PRAVICA DO ZDRAVEGA OKOLJA

PRAVICA DO VODE

PRAVICA DO HRANE

**PRAVICA DO USTREZNEGA
ŽIVLJENJSKEGA STANDARDA**

**PRAVICA DO POSVETOVANJA IN
SVOBODNEGA, PREDHODNEGA IN
INFORMIRANEGA SOGLASJA**

IZROČEK

VAJA Z RAZVRŠČANJEM

**BERNARDOVE PRAVICE,
KI SO JIH KRŠILE OBLASTI:**

PRAVICA DO POŠTENEGA SOJENJA

PRAVICA DO SVOBODE

**PRAVICA NE BITI SAMOVOLJNO
PRIDRŽAN**

PRAVICA DO SVOBODE IZRAŽANJA

**PRAVICA DO BRANJENJA
ČLOVEKOVIH PRAVIC**

IZROČEK
INFOGRAFIKAKAKO GVATEMALA
KRIMINALIZIRA
ZAGOVORNIKE
OKOLJA V 5 KORAKIH

1. KORAK

Identificira ljudi, ki nasprotujejo ali dvomijo o velikih projektih, ki vključujejo poseganje v pomemben naravni vir staroselskih ljudstev.

2. KORAK

Diskreditirajo in označijo posameznike za kriminalce.

3. KORAK

Uradno jih obtožijo zločina.

4. KORAK

Osebo med spornim sojenjem zadržujejo v zaporu.

5. KORAK

Postopki se ponavljajo in vsi zagovorniki okolja so označeni za kriminalce.

VPRAŠANJA ZA RAZPRAVO

- Kaj bi po vašem mnenju morali storiti organi, namesto da kriminalizirajo in napadajo (ali dovoljujejo napade na) ljudi, ki branijo zemljo?
- Kaj naj stori vlada, da zaščiti Bernarda in druge zagovornike človekovih pravic?
- Kaj lahko državljani storijo za podporo zagovornikom človekovih pravic v Gvatemali? Ali lahko sami kaj naredite, da pomagate Bernardu?

IZROČEK

ZGODBA BERNARDA
CAALA XOLA

V srcu Bernarda Caala Xola je njegovo ljudstvo. Njegovo poslanstvo je s poučevanjem in vodenjem sindikata opolnomočiti avtohtone prebivalce v severno-osrednji gvatemalski pokrajini Maya Q'eqchi'. Naredil je vse, da bi na miren način zaščitil zemljo in naravne vire svojih ljudi pred opustošenjem in izgubo biotske raznovrstnosti pokrajine.

Ko je podjetje z dovoljenjem vlade zaježilo reko Cahabón za izgradnjo dveh hidroelektrarn, je Bernardo skupaj z ostalimi prebivalci protestiral. Cahabón je ena izmed najdaljših rek v Gvatemali in za ljudstvo Maja Q'eqchi' sveta. Gradnja elektrarn jim je že odvzela gozdove, zdaj pa so izgubljali še dragoceno vodo, ki jo potrebujejo za preživetje. Bernardo je zahteval prekinitev gradnje hidroelektrarn, saj se oblasti niso posvetovala z njegovim ljudstvom, kot zahteva mednarodno pravo.

Toda zaradi svojega delovanja se je Bernardo znašel na nasprotnem bregu od podjetja ter gospodarskih in političnih elit. Od tedaj je tarča javnega blatenja ter neutemeljenih in ponavljajočih se obtožb. Leta 2018 ga je sodišče brez dokazov obsodilo na več kot sedem let zaporu.

»Zakaj sem v zaporu,« se sprašuje Bernardo.

»Ker sem obsodil, kar delajo z rekami, in ker želim zaščititi tisto malo, kar nam je še ostalo.«

© Anaïs Taracena/Amnesty International

© Anaïs Taracena/Amnesty International

© Simone Dalmasso

Zgornja in srednja fotografija:
pogledi na reko Cahabón.
Spodaj: fotografije Bernarda in
njegove družine.

O AMNESTY INTERNATIONAL

Amnesty International je globalno gibanje več kot 10 milijonov ljudi, ki se skupaj borimo proti krivicam. Zavzemamo se za svet, v katerem se bodo vsem spoštovale človekove pravice.

Raziskujemo in razkrivamo dejstva, kadarkoli in kjerkoli se zgodijo zlorabe. Spremljamo delo vlad in drugih vplivnih skupin, kot so na primer podjetja, ter jih opozarjamo na njihove obljube in spoštovanje mednarodnega prava. Z zgodbami izjemnih ljudi, s katerimi sodelujemo, mobiliziramo milijone privržencev_k s celega sveta, da se zavzamejo za spremembe in se pridružijo šitenju aktivistov_aktivistk. Podpiramo ljudi, da se z izobraževanjem in usposabljanjem naučijo zagovarjati njihove pravice.

**AMNESTY
INTERNATIONAL
SLOVENIJA**

Dunajska cesta 5
1000 Ljubljana

Povzeto in prilagojeno po dokumentu AI (Indeks: POL 32/4572/2021, English, September 2021)

e.: sola@amnesty.si
t.: 01/ 426 93 77

sola.amnesty.si

Vse fotografije
© Amnesty International,
razen v primerih, ko je
navedeno drugače.

Naslovna fotografija
© Simone Dalmaso.

**PIŠEM
ZA
PRAVICE**

**AMNESTY
INTERNATIONAL**
V Sloveniji že od 1988

